

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

ערכין דף ג.

מה דין נשים במקרא מגילה? [תוד"ה לאתויי].

מהו חיובן?	את מי הן מוציאות?	
חייבות לקרות	גם את אנשים	לרש"י
חייבות רק לשמוע	רק את הנשים	לבה"ג

דיני צרעת דלהלן, האם נוהגים באנשים נשים וקטנים?

באנשים	בנשים	בקטנים	
נוהגים	נוהגים	נוהגים	לטמא
נוהגים	אין נוהגים	נוהגים ¹	לפרוע ולפרוס

האם מועיל לראות נגעים באופן שיאמר הישראל לכהן "נגע זה טמא", ויאמר הכהן "טמא"? [תוד"ה דמסברי].

כשמסבירים לכהן והוא מבין	כשמסבירים לכהן ואינו מבין	
מועיל	אינו מועיל	לתי"א בתוס' ²
מועיל	מועיל	לתי"ב בתוס' ³

איזה אנשים כשרים לקדש [לתת מים חיים על אפר החטאת בכלי חרס], ואיזה פסולים⁴?

חרש ושוטה	קטן	אשה ואנדרוגינוס	
פסולים	פסול	כשרים	לרבנן

¹ כן מבואר בסוגיא דקטן נתרבה לצרעת, דכתיב (ויקרא יג:ב): "אדם כי יהיה בעור בשרו" - "אדם" מכל מקום אפי' קטן. ומ"איש" ממעטינן דוקא לאשה מפריעה ופרימה. וכן מוכח מתוס' (ד"ה והצרוע) שהקשו, נימא ד"איש" בא למעט קטן מפריעה ופרימה וכו'. [ועיי' עולת שלמה שהקשה על התוס', דהרי קטן לאו בר מצות הוא, וגם דין חינוך אינו מדאורייתא. ותירץ, דנפקא מינה שאסור לגדול לספרו, כיון שהקטן חייב בפריעה ופרימה, ע"ש].

² הנה פשוט הסוגיא, "דמסברי ליה וסבר" - קאי על הכהן, שאם הת"ח מסביר לו למה נגע זה טמא והוא מבין, אז מועיל שיאמר הכהן שהוא טמא. אולם אם אינו מבין מה שמסבירים לו, לא מועיל. והוקשה לתוס' מהתורת כהנים שכתב שאפי' כהן שוטה רואה נגעים, ומשמע שאפי' אם אינו מבין מה שמסבירים לו - מועיל. ותירצו דבאמת לא מיירי בשוטה אלא במי דמסברי ליה וסבר, ומפני שאינו בקי בפני עצמו - שוטה קרי ליה.

³ בתירוץ השני אמרו תוס' [ותירוץ זה מבואר יותר בתוס' בשבועות דף ו. ד"ה כל], דאפי' כהן שוטה שאינו מבין מה שמסבירים לו, יכול לראות את הנגעים, ויועיל מה שיאמרו לו לומר שזה טמא. ומה שהצריכה הסוגיא "דמסברי ליה וסבר", קאי על הישראל ההולך עמו, וה"ק: שלא צריך זה הישראל להיות כל כך ת"ח שבקי בהם ובשמותיהם, אלא סגי שיהיה הישראל "מסברי ליה וסבר".

⁴ ע' במס' יומא (דף מג.) ששם מבוארת סוגיא זו היטב.

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

פסולים	כשר	פסולים	לר' יהודה
--------	-----	--------	-----------

ערכין דף ג:

הכל מעלין לא"י ולירושלים ואין הכל מוציאים, מה בא לרבות? [סיכום הסוגיא והתוס'].

לירושלים / מירושלים	לארץ ישראל / מארץ ישראל	
מנוה היפה לנוה הרעה	לאתויי עבדים ⁵ ולמאן דתני עבדים: לאתויי מנוה היפה לנוה הרעה	הכל מעלין
מנוה הרעה לנוה היפה ⁶	עבד שברח ⁷	אין הכל מוציאים

לפירש"י בסוגיין, מה ההבדל בין כהנים לישראלים במצות יובל?

מה הדין בישראלים?	מה הדין בכהנים?	
אינה מכורה	מכורה	מוכרין לעולם - כשמכרו בשנת היובל ⁸
צריך להמתין ב' שנים	גואלים מיד	גואלין לעולם - לגאול שדה שמכרו ⁹

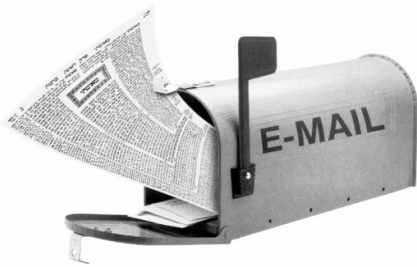
⁵ ונתבאר בסוגיא ג' פירושים: רש"י פירש דקאי על עבד כנעני מהול, ובאופן שרוצה רבו למוכרו, יכול העבד לכופ לרבו שימכרו דוקא בא"י ולא בחו"ל. ובתוד"ה לאתויי, הביאו לרש"י בכתובות (דף קי:): שמיירי בעבד עברי שיכול האדון להעלותו בע"כ עמו [וכ"ש שיכול לכופ לעבד כנעני לעלות עמו, דהוא כבהמתו]. ור"י פירש להיפך, שעבד עברי יכול לכופ לאדונו שיעלהו לא"י או יפטרנהו. [וכתבו האחרונים שאין עבד כנעני יכול לכופ לרבו על זה. ועוד כתבו שרש"י חולק על ר"י, וס"ל שגם עבד עברי אינו כופה לרבו על זה, כיון שעד עתה דר עם אדונו בחו"ל].

⁶ מבואר בתוד"ה מנוה, דאגב דתנא רישא: "מעלין לירושלים" תנא נמי בסיפא: "ואין הכל מוציאים", [כלומר, דאין חידוש במה שאין מוציאים מנוה הרעה (ירושלים) לנוה היפה, דהרי אם מעלים מהיפה בא"י לרעה בירושלים, כ"ש שאין מוציאים מירושלים מנוה הרעה לנוה היפה בא"י, אלא על כרחך דאגב רישא נקט]. עוד כתבו, דכאן אין לומר שבא לומר שאין מוציאים לעבד כנעני שברח משאר ערי ישראל לירושלים - דאין הדין כן, אלא אדרבה כופה אותו רבו לצאת מירושלים לחזור אליו.

⁷ פ"י, שאם ברח עבד כנעני לא"י, אין האדון יכול לכופו לצאת משם. [וכתבו תוס', אפי' שברישא שמעיין (לרש"י) שעבד כנעני יכול לכפות לרבו למוכרו לא"י, וא"כ כ"ש כשכבר נמצא שם שאי אפשר להוציאו, מ"מ יש חידוש בסיפא, כיון שברישא מיירי שמוכרו ולא מפסיד, משא"כ כאן שיצא מרשותו. ועוד, דלמא יש לקנוס לעבד שבורח שנחזירהו לחו"ל. ועוד, דאפשר לאוקמי לרישא רק באופן שגם הרב הולך תדיר לא"י, ובזה אמרינן דיכול העבד לכופ לרבו להעלותו, אבל אם אין רבו הולך תדיר לא"י, אפי' כשברח העבד לא"י מחזירין אותו לחו"ל, ועל זה באה הסיפא להשמיענו דכשברח לא"י אין מחזירין אותו].

⁸ הכריח רש"י, שודאי אין הלשון ד"מוכרין לעולם" כפשוטו, לומר שכהן שמוכר שדה אינה חוזרת ביובל. דזה אינו, דכתיב: "ואשר יגאל מן הלויים" - ממכרו יוצא ביובל בחנם - וחוזר ללוים. אלא הכוונה שאם מכרו הכהנים בשנת היובל בעצמה, הדין הוא שחלה המכירה לענין שלא חוזרים המעות לקונה, אמנם השדה חוזרת מיד לכהנים מדין יובל. ואילו ישראל שמכר שדהו בשנת היובל, לא חלה המכירה בכלל, ומחזיר המוכר לקונה את המעות. [אולם בתוס' (ד"ה מוכרין) הקשו על פירוש, דממה נפשך בין לרב ובין לשמואל שנחלקו במוכר שדהו בשנת היובל, אין הבדל בין כהנים לישראלים, דלשמואל שלא חלה המכירה כלל מכח ק"ו - והמעות חוזרות לקונה, ה"ה נמי כשמכר כהן - הוא אותו דין. וכן לרב שס"ל שגם בישראל הפסיד הקונה את המעות, ומשום שחלה המכירה ויוצאת השדה מדין יובל, אין הבדל לשיטתו בין ישראלים לכהנים].

⁹ פ"י, שאם מכרו הכהנים שדותם, הם שונים מישראלים שמכרו, דישראל שמכר משדה אחוזתו - אינו יכול לגאול אותה תוך ב' שנים לממכרה, ואילו כהנים יכולים לגאול מיד. [ומדברי התוס' הנ"ל מבואר

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

ערכין דף ג:

לפירוש תוס' בסוגיין, מה ההבדל בין כהנים לישראלים במצות יובל? [תוד"ה מוכרין].

מה הדין בישראלים?	מה הדין בכהנים ולוים?	
גואלין בתוך שנה	לעולם - כבתי החצרים	גואלין לעולם - בבית ערי חומה ¹⁰
מכירתן עד היובל	מכירתן עד היובל	מוכרין לעולם - במכירת שדה ¹¹

לפירוש רש"י במס' ראש השנה, מה הן חמשת ההבדלים בין כהנים ולוים לישראלים בדין יובל? [תוד"ה מוכרין].

מה הדין בישראלים?	מה הדין בכהנים ולוים?	
אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים	מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים	להקדיש שדה אחוזה
אין גואלין אחר היובל פחות משנה	גואלין אפי' מיד	לגאול שדה אחוזה מקדושתה
אין גואלין תוך שתי שנים	גואלין אפי' מיד	במכירת שדה אחוזה
אינו נגאל אלא תוך שנה	יכולים לגאול לעולם	במכירת בית בבתי ערי חומה
מתחלקת לכהנים ביובל	גואלין מיד הקדש לעולם ¹²	במקדיש שדה אחוזה ולא גאל

שמיאנו בפירוש זה, ולא כתבו למה. והאחרונים פירשו, דלשון "גואלין לעולם" משמע שבא לרבות שיכולים לגאול ליותר זמן, ולא משמע שבא לרבות שיכולים לגאול אפי' מיד (שזה פחות זמן).

¹⁰ פי', דאין דין כהנים כמו ישראלים שאין יכולים לגאול בתיהם בערי חומה אלא תוך שנה, דהכהנים יכולים לגאול לעולם. ונחלקו האחרונים האם הכוונה לעולם ממש או לעולמו של יובל. [דיש אחרונים (עי' בעולת שלמה), שמחקו תיבת "ס"ד" בתוס', והשוו דין בתי ערי חומה בכהנים לבתי החצרים - שחוזרים לבעליהם ביובל. ולפירושם העיר העולת שלמה, שא"כ אדרבה בכהנים נוהג בבתי ערי חומה יותר דין יובל מבישראלים, וכאן אמר על דין זה "והני כהנים הואיל וליתנהו במצות יובל". ותירץ, דהתוס' יפרשו "הואיל וליתנהו במצות דיובל" דקאי אמקדיש שדה אחוזה ולא גאלה, ומכרה גזבר, שאין היובל מפקיע מיד המקדיש אם לוי הוא כדרך שמפקיע מיד ישראל. ויש אחרונים (עי' בטל תורה) שמקיימים הגירסא בתוס' וס"ל שבתי ערי חומה של כהנים שנמכרו, אינם חוזרים לכהנים ביובל, ורק היה ס"ד להשוותם לבתי החצרים, וקמ"ל שלא].

¹¹ ומבואר בתוס', שבזה אין הבדל בין כהנים לישראלים. ומה שאמר בכהנים "מוכרין לעולם", הוא אגב דנקט בהם "וגואלין לעולם".

¹² ופירש"י, דעל זה אמר בסוגיין דאין נוהג בכהנים יובל כבישראל, דישראל שהקדיש ולא גאל עד היובל, היובל מפקיע את השדה מיד המקדיש ומתחלקת לכהנים, ואילו כהן או לוי שהקדיש אין היובל מפקיע ממנו את השדה אם לא גאלה.